

A] Inleiding bij de inhoudelijke reactie op de kennisgeving 'Plan-MER bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie'

Over de nieuwe EU-wetgeving die bestemmingsneutraliteit van windturbines oplegt en versnelde vergunning:

Iedereen snapt dat we met zijn allen veel minder CO2 moeten uitstoten, laten we daarover geen hier debat gaan voeren. Of onshore 'Wind' daartoe geschikt is werd juridisch nooit aangetoond.

Te weinig mensen binnen de verantwoordelijke besturen beseffen dat wanneer we kiezen voor een territoriale invulling van een energietransitie, deze volgens de Europese wetgeving inzake milieu wettelijk onderbouwd moet zijn, dus bewezen effectief moet zijn.

Dit betekent dat de 'instrumentkeuzes' die een land maakt (bijvoorbeeld binnen een Nationaal Energie- en Klimaat Plan) inhoudelijk verantwoord moeten worden vooraleer er op het terrein vergund kan worden.

De Europese Commissie zou dit als geen ander moeten weten, maar handelt daar niet naar, de lidstaten ook overigens ook niet.

En Vlaanderen zeker nu ook niet via de incomplete en dus voorbarige voorliggende 'Plan-MER Bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie'.

Vlaanderen heeft nog nooit een strategische plan-MER uitgevoerd voor de invulling (instrumentkeuzes) van de energietransitie, dit is geen klein vergrijp.

Men heeft dat gedeeltelijk wél, maar ondermaats, gedaan voor de omkaderende wetgeving (voor de sectorale normen windturbines binnen VLAREM na het vernietigingsarrest "Nevele", maar niet voor de betreffende paragrafen binnen de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, waaronder de "clichering").

Op dit moment worden de lidstaten (bij ons Vlaanderen) door de Europese klimaatwetgeving verplicht om onmiddellijk gehoor te geven aan de oproep om definitief aan te wijzen waar windturbines (zonevreemd) kunnen geplaatst worden, via een vereenvoudigde 'snelle' vergunning.

Er loopt nu zelfs een *infringement*-procedure tegen België (voorloper van EU-boetes).

De Europese Commissie beveelt daarmee de zonevreemde **massieve wildgroei van industriële installaties**, zonder enige vorm van verantwoording die voldoet aan de wettelijke vereisten die de Uniewetgeving inzake milieu stelt.

Wanneer de EC zelf zich structureel kwijt van zijn taak, verschuift die taak automatisch naar de lidstaten.

De Uniewetgeving inzake milieu waaronder de Plan-MER-Richtlijn heeft namelijk een rechtstreekse werking op alle bestuurlijke niveaus (zie bijlage). Gemeenten kunnen zich juridisch niet verschuilen achter slecht werk van de Vlaamse overheid.

Dus ook gemeenten zijn hoofdelijk aansprakelijk wanneer er op hun grondgebied strijdig met de Uniewetgeving wordt gehandeld.

Dat kan erin bestaan dat de Vlaamse overheid de vaststelling van haar wetgeving niet heeft laten voorafgaan door een passende strategische planmatige milieubeoordeling/rapportage tijdig uit te voeren en een gemeente, die de gevolgen daarvan op haar grondgebied ondervindt/toelaat, niet ontsnapt aan de wettelijke aansprakelijkheid (bijvoorbeeld in geval van schadeclaims door derden).

De bestaande bestemmingsplannen die langzaam zijn geëvolueerd en borg staan voor een goede ruimtelijke ordening, worden nu resoluut overboord gegooid, windturbines moeten overal kunnen staan, behalve in erg kwetsbare gebieden.

Het is een bekend feit dat men de mate van beschaving van een land kan afmeten aan juist die goede ruimtelijke ordening. Die nu opgeven, en vrijwel overal industriële installaties voor elektriciteitsopwekking op basis van windenergie 'categoriek' gaan vergunnen, is wat de Europese Commissie wil.

De eerste regel van de bewuste Europese Verordening (direct uitvoerbare wet) zegt dat in het kader van de oorlog met Oekraïne (die bij aanvang zeer hoge gasprijzen tot gevolg had) er een **overriding public interest** (ofwel het hoogst denkbare algemeen belang), gemoeid is met het plaatsen en snel vergunnen van windparken overal.

Die alleen maar stroom genereren als het waait. Lager in de tekst (B]) zal uitgelegd worden dat dit veel vaker niet het geval is dan wél, en dat wanneer het niet waait we tóch op gas stoken voor de elektriciteitsvoorziening, én dat dit aandeel zéér substantieel is.

(We kennen reeds het 'hoogst denkbare algemeen belang': Primair de gezondheid van de mens, en secundair in functie daarvan, de biodiversiteit waarborgen. Het klimaat is hooguit een tertiair belang.)

Met andere woorden, windturbines moeten plaatsen om daarmee "onafhankelijk" te zijn van gas uit het buitenland is een flagrante leugen omdat gas de enige beschikbare energievorm is waarmee we zeer snel kunnen reageren op de enorme wispelturigheid van het Europese weer.

De gasgestookte back-up is de huidige werkwijze (*modus operandi*), en die is niet zomaar te wijzigen.

De energieproductie op basis van wind fluctueert zeer sterk, zelfs per minuut.

Anders gezegd windstroom is **intermittent** (de waterkrachtcentrale van Coö kan ons tientallen minuten redden, batterijparken slechts een paar minuten, andere toekomstige methoden zoals omzetten van overvloedige windstroom in waterstof en dan weer in elektriciteit is uiterst onrendabel en om die reden voorlopig niet beschikbaar, waarschijnlijk zelfs nooit op grote schaal).

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/07/16/waterstofplannen-van-europa-hebben-reality-check-nodig-zegt-euro/>

Wanneer de elektriciteitsproductie hapert, instabiel is, dan is de spanning van 240 Volt/50 Hertz niet gegarandeerd en beschadigt dat onze apparaten met motoren en computers (thuis en in de industrie).

Louter aanbod-gestuurde intermitterende hernieuwbare energieproductie 'Zon' en 'Wind' destabiliseert het elektriciteitsnet in hoge mate, en kan zonder zeer snel reagerende *back-up* dus niet als een zelfstandige vraag-gestuurde energievorm gezien worden, zoals de goedkopere elektriciteitsproductie via de combinatie kernenergie (*base load*) en fossiele energie (gas) dat wél is.

Die aanzienlijke *intermittency* betekent dat windstroomproductie op land geen op zichzelf staande netgebonden energieproductie is met een groot praktisch nut.

'Wind' heeft dat wél in geval van individuele lokale systemen die niet op de klassieke manier met het publieke net verbonden zijn.

Zoals u niet ergens in de lift wil blijven hangen, u waarschijnlijk altijd koffie wil kunnen zetten en u niet wil dat na uw vakantie de vriezer ontdooit zal zijn, is het eenvoudig te begrijpen dat vooral windstroomproductie op land een zeer snel reagerende back-up nodig heeft om zeer constante levering te verzekeren (primaire levensbehoefte).

En dat kan alleen met gascentrales in de *back up* die dan energetisch en dus economisch zeer onrendabel zijn omdat ze constant aan en uit moeten (daar moet dan ook veel beschamende subsidie voor fossiele energiebronnen bij).

Zeg je windstroomproductie, dan impliceert dat het gebruik van fossiele energie om een bruikbaar energiesysteem (een instrumentkeuze) te realiseren. Het gaat immers om de energie die bij de consument uit het stopcontact komt, die 'groen' is, dus CO2-vrij geproduceerd, moet zijn. Daar hanteert de EU een harde norm voor: maximaal 100 gram CO2 per geproduceerde kilowattuur.

Een half energiesysteem beoordelen als dé oplossing en CO2-uitstoot vrij, is ernstige misleiding, zelfs puur bedrog.

Dit is echter wat de Europese Commissie wél doet en heeft vastgelegd binnen de **Green Deal/Taxonomy wetgeving** (een bindende lijst waarin die activiteiten zijn opgenomen die als "groen" te boek staan en dus wettelijk gesubsidieerd mogen worden en gezien mogen worden als groene investering, bovendien nu massaal vergund moeten worden).

Binnen de Taxonomy zegt de Europese Commissie dat er geen directe emissies zijn: "**Wind ertegen betekent stroom eruit, dus windturbines zijn groen**".

Elk weldenkend mens moet daar een groot vraagteken bij plaatsen omdat deze onhoudbare redenering zelfs in strijd is met overige richtlijnen (o.a. Industrial Emissions Directive) en zelfs met de eigen regels binnen de EU-Taxonomy Verordening! (Zie bijlage bij **B**.)

Wetende dat er ook aanzienlijke *indirecte* emissies zijn die CO2-uitstoot betreft, veroorzaakt door de onlosmakelijk ermee verbonden gasgestookte back-up, maar ook door de productie van windturbines, de winning van grondstoffen, het transport, de bouw, de afbraak en de recyclage (voor zover dat mogelijk is), is die Europese stelling beneden alle peil, en tast die de geloofwaardigheid van het Europese klimaatbeleid aan.

(Mocht Europa het grote geld (honderden miljarden) dat nu naar windturbineproducenten en exploitanten gaat, steken in isolatie van bedrijven en woningen, dan is er geen enkele discussie over de (meetbare) effectiviteit van de maatregel, blind vertrouwen is maatschappelijk niet verantwoord).

En dan vergeten we bijna de vele aanpassingen die nodig zijn aan ons elektriciteitsnet waarvoor een Nederlands wetenschappelijk rapport recent toonde dat er daar nog 195 miljard euro extra benodigd is. Die komt niet alleen op het conto van hernieuwbare-energieproductie maar wel voor een significant deel.

De bovenstaande redenering "Wind ertegen betekent stroom eruit, dus windturbines zijn groen", is een té simpele truc van de Europese Commissie, die onmiddellijke rechtzetting vereist via een strategische Plan-MER betreffende de instrumentkeuze 'Wind'.

Die al uitgevoerd had moeten zijn voorafgaand aan de bouw van de eerste windturbine en zeker nu twintig jaar later op grond van o.a. art. 3 lid 2a de plan-MER Richtlijn uit 2001 (2001/42/EU).

Opsplitsing van de milieubeoordeling om de globale te ontwijken is strikt verboden.

De enig juiste volgorde is eerst een Plan-MER voor de instrumentkeuzes binnen het NEKP, en dan eentje die ziet op de territoriale invulling van 'Wind' in het landschap.

Men kan die twee ook combineren, vanwege de overzichtelijkheid en om tijd te winnen, dat is een politieke beslissing. Veel meer beslissingsruimte heeft de politiek wettelijk niet.

Doorgaan met de huidige plan-MER bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie is strijdig met het Unierecht gezien de huidige omstandigheid dat:

1. Deze Plan-MER geen passend antwoord is op de wettelijke eis binnen de EU-Klimaat Richtlijn 'RED III' ter beoordeling van de vergunning van 'Wind' in daartoe aan te wijzen gebieden, in de wetenschap dat die beoordeling een categoriek karakter krijgt en de nagestreefde handelswijze, zoals voorgesteld, geen enkele ruimte laat voor de beoordeling of de windturbine het juiste gereedschap op de juiste plaats is voor het omschreven maatschappelijk doel (nuloptie/alternatievenstudie op basis van levenscyclusanalyse (LCA).
2. Er geen andere Plan-MER voorligt die de instrumentkeuze 'Wind' reeds heeft bestempeld als maatschappelijk relevant, of 'groen' zo u wilt.
3. De omkaderende Vlaamse windturbine wetgeving;
 - a) De sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM, waar de huidige 'Plan-MER bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie' op zou kunnen steunen betreffende de inplanting (maar zelfs niet genoemd wordt) in o.a. scenario 1, volledig ongeschikt is voor het gestelde doel (liggen ook om die reden nog op tafel bij de Raad van State), verwijst naar een achterhaalde en nu onbestaande ISO 9613-2 (1996) Standaard voor de berekening van windturbinegeluid, en niet naar de wezenlijk verschillende huidige versie ISO 9613-2 (2024), die naar zeggen van het ISO instituut wél geschikt zou zijn voor windturbines en mogelijk aanzienlijk minder windturbines toelaat per vierkante kilometer in het dichtbevolkte Vlaanderen (ook over de nieuwe ISO standaard bestaat wetenschappelijke/juridische discussie).
 - b) De bepalingen (paragrafen) binnen de VCRO, waar net zoals aanvankelijk bij de sectorale normen geen verplichte Plan-MER aan is voorafgegaan, derhalve juridisch zouden moeten nietig verklaard worden door het Europese Hof van Justitie, zoals dat ook gebeurde met de sectorale normen binnen het VLAREM (wat nu weer kan gebeuren omdat die wetgeving ingrijpend veranderd wanneer die gewijzigd wordt en zou gaan verwijzen naar de nieuwe berekeningsstandaard (in dat geval zal men alweer een Plan-MER moeten uitvoeren, zo niet valt men terug op de gewone VLAREM wetgeving betreffende geluidsnormen voor de industrie, die nóg minder windturbines per vierkante kilometer toelaat).

De Uniewetgeving inzake Milieu, legt bij alle *plannen en programma's* binnen de o.a. de domeinen: Energie, Industrie en Ruimtelijke Ordening/Landgebruik op om een voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling/rapportage uit te voeren, die zorgvuldig moet gebeuren om relevant te zijn, dus op zijn minst compleet moet zijn.

En best ook een *Social Impact Assessment* bevat, die transitie weegt immers extreem zwaar op de economie en de budgetten van de burger.

Dat geldt onverminderd ook voor kader-stellende wetgeving rond de toekomstige vergunning voor windturbines.

De Europese Raad/ Commissie heeft dat voor de instrumentkeuzes inzake de energietransitie, dus ook voor de instrumentkeuze 'Wind', nooit laten uitvoeren hoewel de klimaatrichtlijnen en de Verordening wel degelijk gezien moeten worden als een *plan of programma* zoals bedoeld in de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU.

Natuurlijk is het zo dat een oorlog in Oekraïne de aanzet kan zijn tot een ander energiebeleid, maar die tijdelijke effecten op de energiemarkt aanwenden om plots overal maar windturbines te gaan vergunnen (wildgroei) bedoeld om de toekomstige leveringszekerheid te waarborgen, en wanneer niet vaststaat of en in welke exacte mate de Verordening en het plaatsingsbeleid positief (of negatief) bijdraagt aan het milieu, en wat de maatschappelijke kost daarvan is, getuigt niet van realiteitszin/integriteit, wél van goed lobbywerk.

De feitelijke gevolgen van die nieuwe EU-wetgeving op het terrein betekent dat er nu een Plan-MER bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie voorligt en Vlaamse gemeenten (en burgers) tot 11 april 2025 hebben daar hun mening over kenbaar te maken.

Omdat dit geen eenvoudige materie is en dit een sterk juridisch verhaal betekent, hebben we een model-reactie op de Plan-MER gemaakt die gemeenten kunnen gebruiken als inspiratie maar ook in zijn geheel wanneer de naam: "Gemeente" (-bestuur) **X** wordt vervangen voor de naam van de betreffende gemeente.

Deze inhoudelijke reactie pretendeert niet volledig te zijn maar is voorlopig zeer bruikbaar omdat die de manifeste tekortkomingen van de huidige voorgestelde plan-MER bestemmingsneutraliteit duidelijk weergeeft.

In een later stadium kan men juridisch voortborduren op hetgeen nu reeds kan ingediend worden **vóór 11 april**

<https://omgeving.vlaanderen.be/nl/bestemmingsneutraliteit>

B] Inhoudelijke reactie gemeente X op kennisgeving 'Plan-MER Bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie'. (uitgebreide versie ook bestemd voor MER@Vlaanderen.be)

1. Huidige situatie omtrent de vergunning van windturbineprojecten:

Gemeente X beseft dat zij als lokaal bestuur in het kader van o.m. het binnen art. 4 lid 3 VWEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking, wettelijk onderworpen is aan de rechtstreekse werking van de Uniewetgeving inzake milieu, welk primeert boven de nationale/gewestelijke wetgeving.

En onderschrijft uiteraard volledig de noodzaak van de Europese klimaatdoelstellingen betreffende substantiële verlaging van de CO₂-uitstoot als middel om ongewenste klimaatveranderingen effectief te beperken.

Het klimaat-/energiebeleid van de gemeente is op deze realiteit gebaseerd en X kiest in het kader van goed bestuur derhalve voor maatregelen die doeltreffend zijn, daar X het zich in het kader van het eigen en algemeen belang niet kan permitteren anders te handelen.

Het bestuur van de gemeente X dient in het kader van o.a. art. 37 van de oprichtingsakte van de Europese Unie immers te waarborgen dat elke afweging inzake milieuaangelegenheden leidt tot een bewezen hogere beschermingsgraad voor mens en milieu.

Handvest van de Grondrechten van de EU, Artikel 37 – Milieubescherming:

(...) Een hoog niveau van milieubescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu moeten worden geïntegreerd in het beleid van de Unie en worden gewaarborgd overeenkomstig het beginsel van duurzame ontwikkeling. (...)

De aard en vorm van de middelen en maatregelen die daartoe moeten worden ingezet dienen vanzelfsprekend bewezen effectief te zijn, aldus te voldoen aan het begrip *best available technique* (BAT), zoals ook de Richtlijn Industriële Emissies van Europa dat ons verplicht.

Het gemeentebestuur van X heeft, de wetenschappelijke actualiteit volgend, echter gereede twijfels betreffende de effectiviteit van sommige maatregelen en stelt zich de vraag of de milieu impact van die bepaalde maatregelen de grens van het normaal maatschappelijk toelaatbare niet zullen overschrijden.

Het bestuur van de gemeente X ziet momenteel het volgende gebeuren:

De klimaatrichtlijnen waaronder RED III en de (tijdelijke) Europese Verordening (EU) 2022/2577, die de lidstaten een versnelde uitrol van de productie van hernieuwbare energie, met name windenergie oplegt, en daartoe verplicht tot het aanwijzen van "Go to areas", steunen géén van alle op een passende voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling, die de primaire wetgeving van de Unie (o.m. het Verdrag van Aarhus) én de secundaire wetgeving van de Unie (de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU), niet alleen aan de lokale besturen, maar vanzelfsprekend aan *alle* besturen oplegt.

Dit is onbegrijpelijk en heeft tot rechtstreeks gevolg dat die Unierechtelijke verplichting automatisch doorschuift naar de lidstaten, die daar feitelijk door de EC niet de mogelijkheid toe gegund wordt, door de extreem korte termijnen die de Europese klimaatwetgeving oplegt aan de lidstaten.

Een voorbeeld is de verplichting voor de lidstaten om gefundeerde, gedetailleerde Nationale Energie- en Klimaat plannen op te stellen, die dus steevast zonder SMB tot stand kwamen.

Ook België en haar gewesten hebben territoriale instrumentkeuzes gemaakt geforceerd door Europa, die geen van allen kunnen steunen op de uitkomsten van voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling, zoals die bedoeld wordt voor alle *plannen en programma's* in bijvoorbeeld de domeinen: *Energie, Industrie en Ruimtelijke ordening of grondgebruik*, binnen artikel 3 lid 2a van de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU.

(...) 2. Behoudens lid 3 wordt een milieubeoordeling uitgevoerd voor alle plannen en programma's

(a) die worden opgesteld voor landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme, ruimtelijke ordening of grondgebruik en die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in de bijlagen I en II van Richtlijn 85/337/EEG genoemde projecten, of (...)

De Unie wijst erop dat de wettelijke bepalingen binnen de klimaatrichtlijnen niet leiden tot schrapping van de wettelijke verplichtingen opgelegd binnen het overige Unierecht inzake milieu:

RICHTLIJN (EU) 2018/2001 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen:

(...) (45) De samenhang tussen de doelstellingen van deze richtlijn en het overige milieurecht van de Unie moet gewaarborgd worden. Met name tijdens de beoordelings-, plannings- of vergunningsprocedures voor installaties voor energie uit hernieuwbare bronnen, dienen de lidstaten rekening te houden met het gehele milieurecht van de Unie en met de bijdrage van energie uit hernieuwbare bronnen aan de milieu- en klimaatveranderingsdoelstellingen, in het bijzonder in vergelijking met installaties voor energie uit niet-hernieuwbare bronnen. (...)

De rechtspraak van het Europese Hof van Justitie is duidelijk over de reikwijdte van bijvoorbeeld de plan-MER richtlijn:

Gevoegde zaken C-105/09 en C-110/09, Terre wallonne ASBL en Inter-Environnement Wallonie ASBL / Region wallonne [2010] Jurispr. I-05611 ('Inter-Environnement').

De conclusie van AG Kokott in de punten 60-67, van 4 maart 2010;

*(...) 67. Samenvattend dient dus te worden vastgesteld dat een **plan of een programma** een kader vormt, voor zover besluiten worden genomen die invloed uitoefenen op de mogelijke toekenning van toekomstige vergunningen voor projecten, in het bijzonder wat de ligging, aard, omvang en gebruiksvoorwaarden of de toewijzing van hulpbronnen betreft. (...)*

Een energietransitie-*plan of programma* om klimaatredenen, met concrete bepalingen, cijfers, voorwaarden met een aanzienlijk territoriale infrastructurele uitwerking, dat binnen een gewest of lidstaat concreet de weg baant tot vergunning van bepaalde instrumenten binnen een bepaald tijdschema, hier concreet windparken met exact genoemde aantallen windturbines en op te stellen vermogens, welke onbetwistbaar significante cumulerende milieueffecten zullen hebben, dient gezien te worden als een *plan of programma* in het kader van de SMB-richtlijn, en benodigd dus een passende voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling in het kader van die richtlijn 2001/42/EU.

Het is duidelijk niet aan de lidstaat noch aan het gemeentebestuur van X de energietransitie als geheel met inbegrip van het klimaatplan, omkaderende wetgeving, windplannen en de realisatie van bijvoorbeeld onshore windenergie op haar grondgebied, niet te beschouwen als *plannen of programma's* binnen het kader van de EU-richtlijnen, omdat er geen enkele redelijke wetenschappelijke twijfel bestaat dat een dergelijk *plan of programma* significante negatieve milieugevolgen zal hebben, zeker ook lokaal.

Arrest van 25 juni C-24/19, in de zaak 'Nevele':

(...) ...een voldoende groot belang en een voldoende ruime reikwijdte hebben om de voorwaarden te bepalen waaronder een vergunning kan worden verleend voor de oprichting en exploitatie van windturbineparken, die onmiskenbaar gevolgen hebben voor het milieu. (...)

Het niet-beschouwen van ook de uitvoering te velde van de klimaatplannen en haar onderdelen, als een *plan of programma* in het kader van de richtlijn 2001/42/EU, is in strijd met de EU-verplichting door de lidstaat en de lokale overheden een hoog niveau van bescherming van mens en milieu te waarborgen, als hoofddoelstelling van de Europese Unie.

Uit de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie (EHvJ) en de Raad van State (RvS) blijkt duidelijk dat omkaderende wetgeving, die het kader vormt voor toekomstige vergunning, plan-MER-plichtig is (arrest 'D'Oultremont' C-290/15, en arrest 'Nevele' C-24/19).

In Vlaanderen maken de Sectorale normen voor windturbines binnen Vlarem II deel uit van dat kader, de omzendbrieven bijbehorend, maar mogelijk ook de paragrafen betreffende bestemmingsneutraliteit en 'clichering' binnen de VCRO die windturbines tot een algemeen belang verheffen en toestaan om industriële windturbines zonevremd te vergunnen.

De omkaderende wetgeving voor de vergunning van windturbines is bewezen plan-MER-plichtig, echter maar een deel van die wetgeving is tot stand gekomen op basis van een voorafgaand uitgevoerde plan-MER.

Dat ook Nationale Energie- en Klimaat Plannen (NEKP's) vallen onder de werking van o.m. art. 3 lid 2a van de Plan-MER Richtlijn en het Verdrag van Aarhus, is voornamelijk juridisch onbetwist gebleven.

Er zijn echter decennia lang, sinds de inwerkingtreding van de Richtlijn 2001/42/EU, windparken vergund in België, en ook hier in X, waarbij elke vorm van voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling ontbrak.

Deze werden vergund zonder project-MER of mét een project-MER die stevast vermeldde:

Citaat uit de recente project-MER voor 4 windturbines bij Tongeren.

(...)
De doelstelling van het project is productie van (groene) elektriciteit. Voorliggend windproject zal een belangrijke bijdrage leveren tot de hernieuwbare energiedoelstellingen van Vlaanderen. Mogelijke alternatieven om dezelfde doelstelling te realiseren maken gebruik van andere klassieke of hernieuwbare energiebronnen. Het afwegen van dergelijke alternatieven is eerder een zaak van het politiek/maatschappelijk debat en overstijgt de reikwijdte van dit project-MER.
De doelstellingen werden supra besproken.
(...)

(...)

4.3 Locatiealternatieven

In eerste instantie dient aangegeven te worden dat in het project-MER geen afweging gemaakt zal worden van de milieu-impact van de inplanting van de windturbines van het beoogde project, tegenover andere mogelijke locaties in Vlaanderen of offshore. Een dergelijke afweging valt buiten de scope van een project-MER.

(...)

Dit toont dat er een manifest hiaat bestaat in de milieubeoordeling tussen de klimaatwetgeving op Europees niveau tot aan de vergunning van windparken te velde.

Immers, wanneer geen enkele strategische planmatige beoordeling van de instrumentkeuze *windturbines in X* werd uitgevoerd, en er dus geen enkele juridisch relevante milieubeoordeling voorligt die bewijst dat het plaatsen van dergelijke windturbines (ook in zonevreemd gebied) doelmatig is om de door de EC opgelegde klimaatdoelstellingen te behalen en in welke exacte mate, dan moeten we concluderen dat er een belangrijke schakel mist en dus een enorm en onoverkomelijk hiaat bestaat in de keten van de wettelijke milieubeoordelingen (zie C-2019/955/EU, C-290/15, C-24/19).

Waaruit volgt dat het bestuur van de gemeente X, gezien de rechtstreekse doorwerking van het Unierecht, niet in de wettelijke positie verkeert om, gezien die huidige situatie, positief te kunnen beslissen over voorgestelde windprojecten.

Wanneer namelijk de alternatievenstudie op strategisch planmatig niveau overgeslagen wordt, vergunt men uiteindelijk instrumenten waarmee men mogelijk niet aan de EU-klimaatopdracht voldoet, en ligt het juridisch en maatschappelijk bewijs zeker niet voor dat een ander instrument, of het zelfde instrument op een betere locatie, niet effectiever en maatschappelijk aanvaardbaarder zal zijn.

Voldoet de instrumentkeuze *Onshore Wind* aan de **max. 100 gram CO₂ eq/ kWh** vereiste die de wettelijke basis vormt voor de *Taxonomy (Green Deal)*?

Deze cruciale vraag ziet het bestuur van X niet door Europa, noch door Vlaanderen beantwoord.

Bovenstaande betreft de huidige situatie en impliceert dat de vraag of windturbines in en om gemeente X een positieve impact hebben op mens en milieu, en in welke exacte mate, tot op heden volledig onbeantwoord is gebleven, ondanks uitgevoerde commerciële project-MER's door de initiatiefnemers/exploitanten.

2. Toekomstige situatie t.a.v. de milieubeoordelingen voorafgaand aan de vergunning van windturbineprojecten.

Primair om klimaatdoelstellingen legt de laatste Europese Hernieuwbare Energie Richtlijn (RED III Directive) de lidstaten op, via het aanwijzen van "*Go to area's*", om de dichtheid van windturbines in het landschap aanzienlijk te verhogen en deze overal te kunnen bouwen, enkele uitzonderingen daargelaten.

De Verordening (EU) 2022/2577 beveelt de lidstaten, in het kader van art. 122 VWEU, om een versnelde vergunningsgolf te realiseren vanwege de oorlog met Oekraïne.

Om onafhankelijk te zijn van energie uit Rusland zou er volgens die verordening sprake zijn van een *overriding public interest* betreffende de bouw van o.m. windparken, een instrumentkeuze die per saldo een groot gebruik van fossiel gas (back-up) impliceert...

Echter voorafgaand aan beide wetgevingen, is geen passende strategische milieubeoordeling voorafgegaan die zou aantonen dat zowel voor het klimaat als de energiebevoorradingzekerheid de ingeslagen weg de enig juiste zou zijn, laat staan het hoogst denkbare publieke belang zou dienen.

Om dat belang wél te kunnen aantonen is volgens het Unierecht de correcte uitvoering van het Verdrag van Aarhus juridisch elementair, en daartoe in de praktijk de uitvoering van de strategische planmatige milieubeoordeling via de Plan-MER, als wettelijk praktisch instrument om daarmee te kunnen voldoen aan dat Verdrag van Aarhus.

Het belang van het Verdrag toont het arrest 262.340 van 12 februari 2025 van de Raad van State, met een prejudiciële vraag aan het EHvJ over **Repowering** en art 6.

(Wat een mogelijke “juridische bom” is onder de economische haalbaarheid van windprojecten.)

"In a legal regime where the operation an activity covered Annex I of the Aarhus Convention is subject to an operating permit granted for a maximum period of 20 years,

- Must Article 6(1)er and (10) and points 20 and 22 Annex I to the Aarhus Convention be interpreted as meaning that a decision to extend by 10 years the operation of an activity initially authorised for 20 years must be subject to a public participation phase?

- Are Article 6(1)er and (10) of the Aarhus Convention to be interpreted as meaning that a legal regime in which the procedure for extending the operation of activity by 10 years never includes a public participation phase is incompatible with that article?

Europa lijkt het belang van SMB t.a.v. ‘Klimaat’ nu plots begrepen te hebben en legt de lidstaten op een Plan-MER uit te voeren (RED III) om daarmee de in de richtlijn bevolen “Go to areas” aan te wijzen.

Momenteel ligt het **Plan-MER ‘Bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie’** voor, dat logischerwijs het antwoord van Vlaanderen zou moeten zijn om daarmee het geconstateerde hiaat in de keten van milieubeoordelingen, voorgoed te dichten, zeker in het licht van ‘versnelde vergunning’.

Echter, uit de kennisgeving van die plan-MER blijkt dat die geenszins bedoeld is om daarmee de essentiële vraag te beantwoorden of en waar windenergie voor Vlaanderen het juiste gereedschap op de juiste plaats is, laat staan de best beschikbare techniek.

De instrumentkeuze ‘Wind’ zelf wordt namelijk niet in vraag gesteld, net als dat niet is gebeurd in het NEKP noch in enig ander beleidsdocument afkomstig van Europa, of bijvoorbeeld de omzendbrieven en het Vlaamse ‘Windplan 2025’.

Het genoemde hiaat in de milieubeoordeling, dat enkel kan gedicht worden door uitvoering van die strategische plan-MER in overeenstemming met de wettelijke vereisten die het Verdrag van Aarhus ons oplegt, wordt door de huidige plan-MER niet gedicht.

“Opsplitsing van globale beoordeling” is echter strikt verboden.

En van een andere plan-MER die dat gat wél zou dichten is voor zover ons gemeld nog geen sprake, terwijl de termijn die de EC de lidstaten gegeven heeft bijna verloopt en men zelfs al een *infringement procedure* heeft opgesteld tegen 24 lidstaten, waaronder België.

Arrest C-2019/955/EU, Het 'Derrybrienarrest' (Iers windpark zonder voorafgaande MER):

*“Om te beginnen zij eraan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak een lidstaat zich niet mag beroepen op **bepalingen, praktijken of situaties van zijn interne rechtsorde ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit het Unierecht voortvloeiende verplichtingen.**”*

“Er moet immers een halt worden toegeroepen aan mogelijke strategieën ter ontwijking van de in richtlijn 2001/42 neergelegde verplichtingen, die de vorm kunnen aannemen van een fragmentering van de maatregelen, waardoor aan de nuttige werking van deze richtlijn afbreuk wordt gedaan.”

*“Om te beginnen is volgens artikel 1 van richtlijn 2001/42 de wezenlijke doelstelling van deze richtlijn ervoor te zorgen dat plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben, **bij hun voorbereiding en vóór hun vaststelling worden onderworpen aan een milieubeoordeling.**”*

*“alle noodzakelijke algemene en bijzondere maatregelen te treffen om te verzekeren dat **alle „plannen of programma's” die „aanzienlijke milieueffecten” in de zin van deze richtlijn kunnen hebben**, worden onderworpen aan een milieubeoordeling overeenkomstig de in deze richtlijn vastgestelde procedurevoorschriften en criteria”*

ARREST van de Raad van State, 25 juni 2020 In zaak 'Nevele' **C-24/19**, de nietigverklaring van de Vlaamse sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM II:

(...) Er moet immers een halt worden toegeroepen aan mogelijke strategieën ter ontwijking van de in richtlijn 2001/42 neergelegde verplichtingen, die de vorm kunnen aannemen van een fragmentering van de maatregelen, waardoor aan de nuttige werking van deze richtlijn afbreuk wordt gedaan (zie in die zin arresten van 7 juni 2018, Inter-Environnement Bruxelles e.a., C-671/16, EU:C:2018:403, punt 55, en 12 juni 2019, CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, punt 64). (...)

*(...) 81 Om te beginnen is volgens artikel 1 van richtlijn 2001/42 **de wezenlijke doelstelling van deze richtlijn ervoor te zorgen dat plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben, bij hun voorbereiding en vóór hun vaststelling worden onderworpen aan een milieubeoordeling***

*82 Daar in deze richtlijn geen bepalingen te vinden zijn betreffende de gevolgen die moeten worden verbonden aan een schending van de daarin vastgestelde procedurele bepalingen, dienen de lidstaten in het kader van hun bevoegdheden **alle noodzakelijke algemene en bijzondere maatregelen te treffen om te verzekeren dat alle „plannen” of „programma's” die „aanzienlijke milieueffecten” in de zin van deze richtlijn kunnen hebben, worden onderworpen aan een milieubeoordeling overeenkomstig de in deze richtlijn vastgestelde procedurevoorschriften en criteria** (zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punt 30 en aldaar aangehaalde rechtspraak). (...)*

Perscommuniqué EHvJ betreffende dat arrest, 25 juni 2020, nr. 77/20:

(...) Het hoge milieubeschermingsniveau dat richtlijn 2001/42 beoogt te waarborgen door plannen en programma's met mogelijkerwijs aanzienlijke milieueffecten aan een milieubeoordeling te onderwerpen, strookt bovendien met de vereisten die de Verdragen en

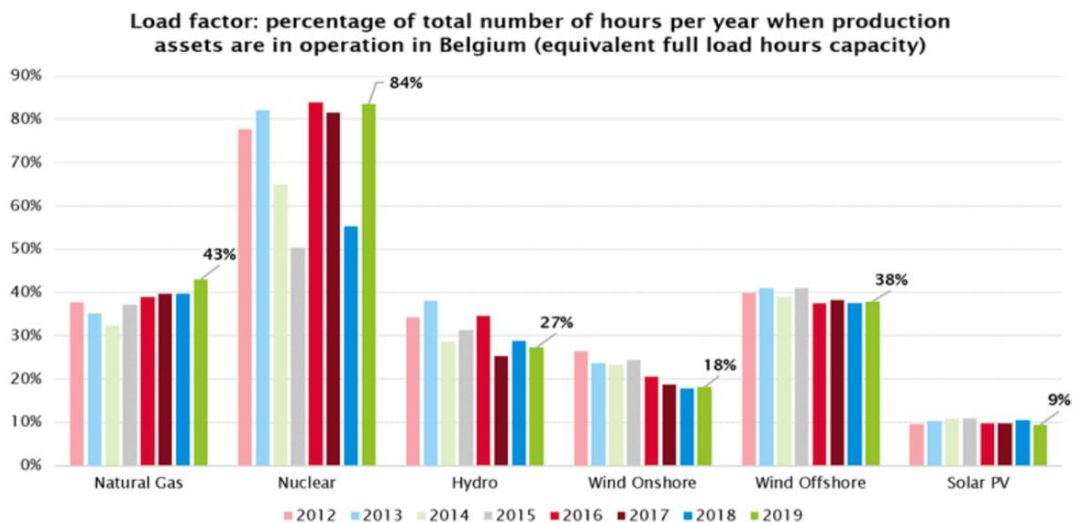
het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie stellen op het gebied van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu.

Deze doelstellingen zouden in gevaar kunnen komen door een restrictieve opvatting die een lidstaat de mogelijkheid geeft om zich te onttrekken aan de milieubeoordelingsplicht door de vaststelling van plannen of programma's doelbewust niet verplicht te maken.

Tot slot heeft het Hof erop gewezen dat de ruime uitlegging van het begrip „plannen en programma's” ook in overeenstemming is met de internationale verbintenissen van de Unie. (...)

“It is illegal to split the assessment requirement into the assessment of a number of part measures, while failing to assess the overall programme as a whole.”

Samenvattend, het bestuur van X constateert dat het Europese beleid inzake hernieuwbare energie grote juridische mankementen vertoont en de logische volgorde der dingen niet wordt gerespecteerd ook op Vlaams niveau, en beschouwt de plan-MER bestemmingsneutraliteit op zijn minst als incompleet en is van mening dat die tevens als voorbarig moet beschouwd worden, wat manifeste strijdigheid inhoudt met het Unierecht inzake milieu.

Bovendien wordt geconstateerd dat de geplande intermitterende, louter aanbod-gestuurde onshore windenergie niet bewezen de snelle en juiste oplossing is voor de energiebevoorradingszekerheid vanwege de blijvende enorme nood aan fossiele back-up die betreffende bijv. Limburg kwantitatief mogelijk ver boven het consumeerbare deel van de geproduceerde windstroom uitstijgt vanwege de door Elia vastgestelde gemiddelde productie-/capaciteitsfactor ongeveer 0.18 van voor onshore wind in Vlaanderen (zie grafiek).

M.a.w. 0.18×8.760 uur (een jaar) betekent ongeveer 300 dagen per jaar géén energieopbrengst (gerekend aan vollasturen). Dus 300 dagen per jaar steunt het sterk intermitterende energiesysteem *Wind* in hoofdzaak op de (fossiele) back-up.

Stel, hypothetisch, dat die productie- of capaciteitsfactor inmiddels met 50% toegenomen zou zijn, dan nog blijft onshore Wind marginaal, **hooguit een paar procent van onze totale energiebehoefte**. Limburg zal echter het Vlaamse gemiddelde lang niet behalen, vanwege de ligging zo ver van de zee.

Alternatievenstudies (behorend bij de strategische planmatige milieubeoordeling, noodzakelijk om een hoog beschermingsniveau te kunnen waarborgen), op basis van een complete levenscyclusanalyse (LCA), betreffende de instrumentkeuze Windenergie en de overige redelijke alternatieven, die essentieel zijn voor de beoordeling van de maatschappelijke vraag of de uitbreiding van juist intermitterende windenergieopwekking in X positief of negatief, en in welke exacte mate, maatschappelijk wenselijk is, m.a.w. een deugdelijke plan-MER die tevens een *Social Impact Assessment* (SIA) bevat, staan niet op het programma van de huidige Plan-MER Bestemmingsneutraliteit.

Het is geenszins bewezen dat onshore Wind voldoet aan de binnen de eigen klimaatwetgeving van de Unie (Taxonomy Regulation/Green Deal) gestelde norm van max. 100 gram CO₂eq/kWh.

De Unie zegt dat er bij *Wind* geen sprake is van direct (carbon) emissions, wat impliceert dat er wel indirect (carbon) emissions zijn.

Er bestaat geen enkele valabele reden die laatste structureel te negeren bij windenergie en die wél te beschouwen bij andere instrumentkeuzes.

De bestempeling van *Onshore Wind*, als een “*groene milieuvriendelijke*” instrumentkeuze en een “*overriding public interest*”, in het kader van de EU-klimaatdoelstellingen / energiebevoorradingzekerheid onafhankelijk van andere mogelijkheden, is een manifeste misleiding van het betrokken publiek die onmiddellijke rechtzetting vereist via een strategische planmatige milieubeoordeling.

De jurisprudentie van het EHvJ is zeer duidelijk over de gevolgen van het uitblijven van de juiste MER:

C-2019/955/EU:

(...) 75 Krachtens het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking zijn de lidstaten evenwel verplicht de onwettige gevolgen van deze schending van het Unierecht ongedaan te maken. Deze verplichting geldt ten aanzien van elk orgaan van de betrokken lidstaat en met name ten aanzien van de nationale autoriteiten die in het kader van hun bevoegdheden verplicht zijn alle nodige maatregelen te treffen om het verzuim van een milieueffectbeoordeling te herstellen, bijvoorbeeld door een reeds verleende vergunning in te trekken of op te schorten, teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten (zie in die zin arresten van 7 januari 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, punt 64, en 26 juli 2017, Comune di Corridonia e.a., C-196/16 en C-197/16, EU:C:2017:589, punt 35). (...)

(...)89 Om te beginnen zij eraan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak een lidstaat zich niet mag beroepen op bepalingen, praktijken of situaties van zijn interne rechtsorde ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit het Unierecht voortvloeiende verplichtingen (arresten van 2 december 2014, Commissie/Griekenland, C-378/13, EU:C:2014:2405, punt 29, en 24 januari 2018, Commissie/Italië, C-433/15, EU:C:2018:31, punt 56 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Hieruit volgt dat Ierland de niet-uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit het arrest van 3 juli 2008, Commissie/Ierland (C-215/06, EU:C:2008:380), niet kan rechtvaardigen door zich te beroepen op nationale bepalingen... (...)

Arrest 'Nevele', C-24/19:

83 Volgens het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking zijn de lidstaten verplicht de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken. Hieruit volgt dat de bevoegde nationale autoriteiten, inclusief de nationale rechterlijke instanties waarbij beroep is ingesteld tegen een nationale handeling die in strijd met het Unierecht is vastgesteld, verplicht zijn om in het kader van hun bevoegdheden alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Dit kan er, voor een „plan” of „programma” dat is vastgesteld zonder rekening te houden met de verplichting een milieubeoordeling te verrichten, bijvoorbeeld in bestaan dat maatregelen tot opschorting of nietigverklaring van dit plan of programma worden vastgesteld (zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punten 31 en 32) **en dat een reeds verleende vergunning wordt ingetrokken of opgeschort teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten** [zie in die zin arrest van 12 november 2019, Commissie/Ierland (Windturbinepark te Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak].

84 Daar moet nog aan worden toegevoegd dat enkel het Hof, bij wijze van uitzondering en om dwingende redenen van rechtszekerheid, een voorlopige opschorting kan toestaan van het effect dat een regel van het Unierecht op het daarmee strijdige nationale recht heeft, namelijk de terzijdestelling ervan. Indien de nationale rechterlijke instanties bevoegd zouden zijn om aan de nationale bepalingen voorrang te geven boven het Unierecht waarmee zij in strijd zijn, al was het maar tijdelijk, dan zou immers afbreuk worden gedaan aan de uniforme toepassing van het Unierecht (arrest van 29 juli 2019, Inter-Environnement Wallonie en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punt 177 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

89 Die nietigverklaring zou volgens de in punt 83 van het onderhavige arrest aangehaalde beginselen ook moeten plaatsvinden **indien blijkt dat de uitvoering van het windturbineparkproject al is gestart of zelfs al is afgerond.**

Citaat uit het klimaatplan:

*“Blijven inzetten op milieueffectrapportage voor het bereiken van de klimaatdoelstellingen. We willen ook **een grondige analyse maken van de instrumenten die in de ruimtelijke planning worden gehanteerd..**”*

“We zetten verder in op MER voor het bereiken van de klimaatdoelstellingen.”

3. Het gemeentebestuur van X is van mening dat:

1. de huidige plan-MER dient stopgezet te worden vanwege manifeste onvolledigheid en derhalve voorbarigheid.
2. een andere plan-MER dient georganiseerd te worden, met inbegrip van levenscyclusanalyses (LCA) betreffende de instrumentkeuze windenergie, die de het vereiste hoge niveau en dus de Unierechtelijk vereiste volledigheid van de milieubeoordeling wél kent en beantwoord aan de EU-opdracht binnen de RED III Directive en het overige primaire en secundaire Unierecht inzake milieu.

Het is immers strikt verboden de globale milieubeoordeling op te splitsen in deelbeoordelingen om daarmee die globale beoordeling te ontlopen, “saucissonering”. (r.o. 48 arrest D’Oultremont C-290/15, EHvJ).

3. binnen die plan-MER voor de instrumentkeuze Wind de bijbehorende *intermittency* dient opgenomen te worden, dus óók de indirecte CO₂-uitstoot van *Onshore Wind*: betreffende de back-up, netaanpassingen, alsmede de complete uitstoot berekend d.m.v. de levenscyclusanalyse van *cradle to grave* van de huidige generatie windturbines van 150-280m hoogte.
4. daarmee aangetoond moet worden of de instrumentkeuze *Onshore Wind* lokaal, in de huidige en toekomstige *modus operandi*, voldoet aan de **max. 100 gram CO₂ eq/ kWh** vereiste die de basis vormt voor de *Taxonomy* binnen de *Green Deal*.
M.a.w. op een wetenschappelijke manier aantonen of die instrumentkeuze *Wind* wettelijk als “*Groen*” bestempeld kan worden.
5. binnen die plan-MER, kaartlagen opgenomen moeten worden met de productiecapaciteitsfactor van *Wind* gedetailleerd per regio, en daar gepaste conclusies aan verbonden moeten worden.
6. onderzocht moet worden of men een Plan-MER ‘Bestemmingsneutraliteit’ juridisch enerzijds kan baseren op bestaande wetgeving zoals de **Sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM II**, die inhoudelijk nog ter discussie staan bij de Raad van State, mogelijk ongeschikt zijn voor het gestelde wettelijk doel, verwijzen naar een ISO-9613-2 Standaard uit 1996 voor de berekening van geluidspropagatie die definitief onbestaande is en reeds vervangen werd door een recente wezenlijk verschillende versie waar de huidige wetgeving niet naar verwijst en bovendien mogelijk significant minder windturbines per km² toelaat. <https://www.iso.org/standard/20649.html>

Wanneer die sectorale normen gewijzigd worden door verwijzing naar een nieuwe afwijkende geluidsberekeningsstandaard zal deze een dermate significante wijziging ondergaan dat er feitelijk sprake zal zijn van een nieuwe wetgeving die die in dat geval onderworpen zal moeten worden aan een nieuwe voorafgaande Plan-MER alvorens die goedgekeurd kan worden door de Vlaamse Regering.

Zo niet valt men automatisch terug op de gewone VLAREM wetgeving betreffende geluidsnormen voor industriegeluid, die nóg minder windturbines per vierkante kilometer toelaten.

Anderzijds op (dubieuze) **bepalingen en artikelen binnen de VCRO** die uitgaan van een nooit aangetoond algemeen belang, niet kunnen steunen op de door het Unierecht verplichte voorafgaande strategische plan-MER, eveneens duidelijk kader-stellend zijn voor zonevreemde vergunning en mogelijk hetzelfde juridische lot beschoren zullen zijn als de sectorale normen, namelijk de definitieve nietigverklaring.

7. wetenschappelijk onderzocht moet worden binnen de geplande plan-MER of de huidige en toekomstige **wildgroei** maatschappelijk wenselijk is.
8. voorafgaand wetenschappelijk onderzoek dient uitgevoerd te worden of de te formuleren wetgeving het aantal *ernstig gehinderde personen* brengt naar internationaal gezien wenselijke maximale niveaus.
9. onderzoek dient uitgevoerd te worden dat een wetenschappelijk onderbouwd antwoord geeft op de vraag hoeveel waardedaling van onroerend goed plaatsvindt en dus hoeveel schadevergoeding door de exploitanten zal moeten uitbetaald worden aan omwonenden in de verschillende scenario's, in relatie tot het onderzoek dat het gerenommeerde TNO recent uitvoerde in opdracht van de Nederlandse Regering en uitkwam op een aan te leggen reservering van 15,5 miljard euro voor de reeds bestaande Nederlandse plannen tot 2030.

<https://publications.tno.nl/publication/34639293/2ZNonx/TNO-2022-P10374.pdf>

Recent Deens onderzoek toont immers een sterke negatieve waardedaling van tot 12% door geluidsoverlast, volgend uit 2,4 miljoen verkooptransacties rond 6.878 windturbines. Woningen die eveneens last hebben van slagschaduw tekenen een additionele waardedaling van nog eens 8,1% op.

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10640-024-00947-x>

<https://www.cesifo.org/en/publications/2023/working-paper/wind-turbines-shadow-flicker-and-real-estate-values>

https://www.econstor.eu/bitstream/10419/282437/1/cesifo1_wp10749.pdf

Zonder relevante plan-MER voor de instrumentkeuze 'Wind' is niet aangetoond dat abnormale hinder en schade aan derden, die boven het normaal maatschappelijk toelaatbare uitkomt, niet structureel zouden moeten worden vergoed door de vergunningshouders.

10. de plan-MER afgestemd dient te worden met de situaties over de gewestgrenzen, om belangenconflicten en nadelige situaties voor bewoners van grensgebieden uit te sluiten.
11. binnen de MER de Verdragen van Aarhus en Espoo in hoge mate gerespecteerd moeten worden.
12. binnen de MER de Uniewetgeving inzake milieubescherming, o.m. Habitatrichtlijn en KRW, gerespecteerd moeten worden m.b.t. uitstoot schadelijke emissies en de plicht tot het hanteren van het voorzorgsprincipe/*stand still*, indien het algemeen belang juridisch onvoldoende geconcretiseerd is.
13. alternatieve toetsingscriteria of beoordelingsgronden dienen vastgesteld te worden om een vergunningsaanvraag te kunnen beoordelen.

14. Rekening dient gehouden te worden met de kenmerkende karakteristieken van de gewestplanbestemmingen. Dit is de redenen waarom net deze gebieden hun specifieke bestemming hebben gekregen.
15. In het plan-MER moet de Uniewetgeving inzake milieubescherming, o.m. Habitatrichtlijn en Kader Richtlijn Water, gerespecteerd worden m.b.t. het voorzorgsprincipe/reeds bewezen algemeen belang.
16. De Europese Industriële Emissies Richtlijn 2010/75/EU legt op dat vergunningen geweigerd dienen te worden wanneer niet voorafgaand wetenschappelijk wordt aangetoond dat de BAT, (Best Available Technique) wordt toegepast.
Daar zonder voorafgaande strategische plan-MER het juridisch bewijs niet voorligt dat met de zonevreemde plaatsing van industriële windturbines een hoger algemeen belang wordt gediend, kan niet zomaar geconcludeerd worden dat de BAT-vereisten binnen die Richtlijn niet van toepassing zouden zijn op Vlaamse industriële windturbines.
De Plan-MER dient definitief uitsluitsel te geven over de juridische status van de zonevreemd geplaatste windturbine in relatie tot die Richtlijn.
17. Voldoende en schoon water is cruciaal voor natuur en behoud van biodiversiteit. Maar ook in België is dat geen vanzelfsprekendheid meer. Veel water is vervuild met ZZS en vaak is er ook te weinig water. En dat heeft grote gevolgen voor de natuur. Veel kwetsbare natuur staat momenteel onder druk. We hebben in Europa echter wetgeving om ervoor te zorgen dat de natuur in beschermde natuurgebieden niet verder verslechtert en ecosystemen herstellen. Ook Vlaanderen moet zich houden aan de Kaderrichtlijn Water en de Vogel- en Habitatrichtlijnen, die tot doel hebben om achteruitgang van ons oppervlakte- en grondwater en onze beschermde natuurgebieden en beschermde soorten te voorkomen. Daarnaast verplicht de Europese Natuurherstelwet lidstaten om ecosystemen te herstellen.
De slechte kwaliteit van het watersysteem is een van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van de natuur.
Voldoende schoon water en natuurherstel gaan dan ook hand in hand. Zorgen voor schoon en voldoende water is cruciaal én mogelijk. Niet alleen voor de natuur, maar ook voor onze gezondheid, onze drinkwatervoorziening en de economie. De maatschappelijke en economische kosten voor een slechte staat van de natuur en water zijn groot.
Het plan-MER dient bovenstaande mee te nemen in het onderzoek.
18. In het Plan-MER dient onderzocht te worden welke nadelige effecten er kunnen zijn op de kwaliteit van natuur in Vlaanderen. Natuur mag in eerste instantie niet achteruitgaan, maar moet in tweede instantie ook verbeteren. Er moet in het Plan-MER aangetoond worden dat de huidige natuur kan verbeteren bij een 'Bestemmingsneutraliteit voor hernieuwbare energie'.
19. Tot op heden werd nooit wetenschappelijk onderzocht of industriële installaties voor hernieuwbare energie binnen de huidige *modus operandi* al dan niet resulteren in emissies van schadelijke stoffen (o.a. smeermiddelen en LEE, Leading Edge Erosion, systematische emissie van microplastics die ZZS bevatten, zeer Zorgwekkende Stoffen zoals PFAS- en BFA) die nadelige effecten hebben op de voedselproductie, bodem en grondwater.
Dat de rotorbladerosie ook onshore windturbines betreft en dit een serieus probleem is voor exploitanten die daardoor hun financieel rendement zien teruglopen tonen de volgende artikelen:
<https://windpowerlab.com/what-is-leading-edge-erosion/>

<https://nedzero.nl/en/news/larger-raindrops-damage-wind-turbines-tno-presents-new-insights>

Het Plan-MER dient uitsluitend te geven over de risico's van alle mogelijke emissies.

20. Het valabel bewijs dient binnen de Plan-MER geleverd te worden dat ook de winning van alle benodigde grondstoffen, (ook Rare Earth Materials), productie, plaatsing, exploitatie, afbraak en recycling van Vlaamse windturbines in overeenstemming is met de Kader Richtlijn Water (KRW, 2000/60/EG).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0060:NL:HTML>

21. In het bijzonder moet binnen de Plan-MER het overtuigend wetenschappelijk bewijs geleverd worden dat de beoogde massale en versnelde vergunning d.m.v. vereenvoudigde procedures nooit resulteert in achteruitgang van de kwaliteit van waterlichamen en beschermde gebieden, en dat zonevremde vergunning van windturbines zelfs substantieel bijdraagt aan verbetering van het beschermingsniveau voor de mens en de biodiversiteit, ook over de grenzen.

Vanzelfsprekend geldt dat ook voor gebieden bestemd voor bewoning en de voedselproductie.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Arrest_Wezer

Samenvatting arrest C-461/13:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=5AA13A35879092C13F8C55EA633581DB?text=&docid=178918&pageIndex=0&doclang=NL&mode=req&dir=&oc=first&part=1&cid=18217574>

22. het bestuur van de gemeente X in het kader van de bepalingen binnen het Verdrag van Aarhus op de hoogte dient gehouden te worden van alle vorderingen, opdat het tijdig de juiste keuzes zal kunnen maken in het kader van de energietransitie.

C] **Bijlage:**

CEAW over de Taxonomy/Greendeal:

De Europese Commissie hield tot 05/02/2025 een publieke bevraging betreffende de invulling/wijziging van de lijst van groene activiteiten binnen de EU-Taxonomy verordening.

De Taxonomy is feitelijk een lijst en de Verordening legt die activiteiten juridisch vast die gesubsidieerd zullen gaan worden en in aanmerking genomen mogen worden als groene investeringen.

Het is een uiterst belangrijk Europees gegeven waar de door de EC gereguleerde energietransitie, in zijn geheel, zich op baseert.

CEAW, 'Coordination European Affairs on Windturbines', een overkoepelende organisatie van een veertiental Europese burgerplatforms, heeft gecontribueerd en presenteerde de volgende zeer relevante opmerkingen:

(...)

Samengevat roept CEAW op tot :

(i) de erkenning dat elektriciteitsopwekking uit windenergie directe emissies veroorzaakt als gevolg van de productie ervan EN van de intermitterende werking;

(ii) de vervanging van de drempel van 100g CO₂e/kWh als een technisch screeningscriterium voor elektriciteitsopwekking uit windenergie met betrekking tot de doelstelling om de klimaatverandering te beperken;

(iii) in plaats daarvan, de berekening van de feitelijke CO₂e/kWh-emissies in het elektriciteitssysteem ten gevolge van elektriciteitsopwekking uit windenergie;

(iv) bekendmaking en openbare raadpleging van verzoeken die worden ingediend in het kader van het mechanisme voor verzoeken van belanghebbenden.

*Ten eerste bevat de EU-Taxonomy regelgeving de stelling **dat wind en zonne-energie in aanmerking komen omdat er geen directe emissies zijn** (Climate Bonds Initiative 2024, p. 19)". (p24).*

Deze bewering is feitelijk onjuist. Elektriciteitsproductie uit windenergie is op twee manieren een directe bron van emissies, namelijk de productie en bouw van windturbines en de intermitterende elektriciteitsproductie uit windenergie.

De vooronderstelling dat elektriciteitsproductie uit windenergie geen directe emissies zou veroorzaken is ook in strijd met de taxonomieverordening 852/2020 (TR) die het volgende vereist :

(i) technische screeningscriteria voor de meting van de wezenlijke bijdrage (in termen van uitstoot CO₂e) van een activiteit naar (10(3) TR);

(ii) "afdoend wetenschappelijk bewijs" (artikel 19, lid 1, onder f), TR);

(iii) het beginsel van technologische neutraliteit onder art. 19 (1)a) en j) TR; en

*(iv) dat een technisch screeningscriterium "ervoor moet zorgen dat **elektriciteitsproductieactiviteiten die gebruik maken van vaste fossiele brandstoffen niet in aanmerking komen als duurzame economische activiteiten**" (art. 19, lid 3, TR) (gezien de **intermitterende elektriciteitsproductie uit windenergie, die afhankelijk is van back-up opwekkingscapaciteit die onder andere gebruik maakt van vaste fossiele brandstoffen**).*

Ten tweede vormt de drempel van 100g CO₂e/kWh voor energie (die echter in de loop van de tijd wordt verlaagd) (DR, blz. 19-38) niet het bewijs van een wezenlijke bijdrage aan de doelstelling van de beperking van de klimaatverandering zoals vereist door de taxonomieverordening.

De huidige drempel (en toekomstige verlaagde drempels) is ook in tegenspraak met de hierboven geciteerde bepalingen van de taxonomieverordening.

*Deze kwestie, dat wil zeggen de weigering om de drempel van 100g CO₂e/kWh te herzien en te vervangen door een daadwerkelijke meting van de emissies, met inbegrip van de emissies die worden veroorzaakt door de intermitterendheid van de activiteit, als een technisch screeningscriterium voor de wezenlijke bijdrage van de activiteit aan de doelstelling van de beperking van de klimaatverandering, wordt momenteel behandeld in **zaak T-583/22** voor het **General Court van de Europese Unie**.*

Ten derde moet bij de juiste benadering van het meten van een wezenlijke bijdrage aan de objectieve beperking van de klimaatverandering van elektriciteitsopwekking uit windenergie rekening worden gehouden met de intermitterendheid van die activiteit, in overeenstemming met de hierboven aangehaalde bepalingen van de taxonomieverordening.

Het is mogelijk om de CO₂e-emissies te berekenen die het gevolg zijn van de intermitterendheid van de activiteit in de sector van de elektriciteitsproductie, rekening houdend met de wetenschappelijke en technische vooruitgang met betrekking tot de meting van dergelijke emissies binnen de sector of elektriciteitsproductie.

*Het meten van CO₂e-emissies ten gevolge van de intermitterendheid van de activiteit wordt bijvoorbeeld geïllustreerd in *Les éoliennes onshore peuvent-elles réduire suffisamment les émissions de gaz à effet de serre en Wallonie?*, professeur Pierre Boniver, Centre Jean Gol, 2023, 17 pagina's).*

Ten vierde zou er meer transparantie moeten zijn over de activiteiten in verband met de taxonomie en in het bijzonder het mechanisme voor verzoeken van belanghebbenden (Stakeholder Request Mechanism, SRM) (DR, blz. 12 en 20).

Deze transparantie moet het volgende omvatten

(i) de bekendmaking van verzoeken in het kader van het SRM; en

(ii) raadpleging van het publiek over de verzoeken in het kader van het SRM na de beoordeling van de verzoeken door het Platform voor duurzame financiering, maar voorafgaand aan een besluit over de opname en/of wijziging van de taxonomie.

(...)

(vertaald uit het Engels)

De Europese Commissie gaat dus geheel ongefundeerd uit van de volgende aanvechtbare stelling:

“Ten eerste bevat de EU-Taxonomy regelgeving de stelling dat wind en zonne-energie in aanmerking komen omdat er geen directe emissies zijn_ (Climate Bonds Initiative 2024, p. 19)” (p24).”

Meer wordt er niet door de EC binnen de Taxonomy Verordening, noch binnen de RED III Richtlijn e.a., noch binnen de recente verordeningen inzake het vermeende *“hogere algemeen belang”* en Wind Plan Europe, die allen inhoudelijk zwaar steunen op de opname van de ‘activiteiten’ binnen de Taxonomy, aangedragen als motivatie dat windenergie ‘groen’ zou zijn en een bestemmingsneutraliteit voor industriële windturbines noodzakelijk is.

Het laten exploderen van een waterstofbom op de Noordzee zou volgens de Taxonomy kunnen ingedeeld worden als een groene activiteit?

Het gaat echter bij de fundering van verschillende instrumentkeuzes immers niet om productie *an sich*, maar wél om de keuze tussen complete leveringssystemen die vraag-gestuurd zijn en dus de vereiste leveringszekerheid garanderen aan de consumptiezijde.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202501373

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202501373

(...)

DR contains the notion that “wind and solar are eligible due to a lack of direct emissions (Climate Bonds Initiative 2024, p. 19)” (p24 also referred to in table 1,p29).

This claim is incomplete as electricity generation from wind power is also a source of indirect emissions, first through the manufacture and construction of wind turbines and second as a result of the intermittence of wind power electricity production which requires back-up electricity generation capacity including from fossil fuels.

While the DR refers to indirect emissions from wind power equipment lifecycle (table 2, pp2 9- 30), it contains no reference or measure of indirect emissions resulting from wind power intermittency in electricity production.

The lack of measurement of these indirect CO₂eq emissions from wind power in the DR is surprising given that such indirect emissions are taken into account for cogeneration capacity (see table 1, p29, note iii):

“Indirect emissions for cofiring are based on relative fuel shares of biomass from dedicated energy crops and residues (5-20%) and coal (80-95%).”

The Association submits that the same approach must be applied to wind power in the context of the electric system considered as a cogeneration facility.

Indeed, the DR itself seems to refer to this issue when it points to *“the need for revision of the energy TSC in a consistent manner across energy activities in all DAs, so that capital flows are not exposed to an undesirable inconsistency that would undermine EU Taxonomy objectives and EU climate policies.”* (p36) </bo (...)